

ترجمان دانش در پژوهش‌های آکادمیک: مطالعه موردی دانشگاه‌های ایران

سارا دخش

پژوهشگر پسادکتری گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشکده علوم پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران.
saradakhesh@gmail.com

شهناز خادمی‌زاده*

دکتری علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشیار، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران.
s.khademi@scu.ac.ir

مژگان زارعی ونوول

دکتری کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، استادیار، مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی مؤثر بر سلامت، دانشگاه علوم پزشکی لرستان، خرم‌آباد، ایران.
venovel14@gmail.com

روژان خضری

دانشجوی دکتری اپیدمیولوژی، کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ایران.
khezri.rojan@yahoo.com

مقدمه: با حرکت جهان به سمت اقتصاد مبتنی بر دانایی، سازمان‌ها و صنایع بدون دانش و مدیریت آن، به مرور زمان قدرت رقابتی خود را از دست خواهند داد. بنابراین در راستای تلاش برای پیشرفت فناوری و اقتصادی در کشورها، نیاز است که بحث انتقال و ترجمان دانش در دانشگاه‌ها و صنایع مورد بررسی قرار گیرد. از این‌رو، پژوهش حاضر با هدف سنجش و تحلیل وضعیت ترجمان دانش در میان اعضای هیات علمی گروه‌های مهندسی دانشگاه‌های منتخب ایران انجام شده است تا تصویری روشن از نقاط قوت، ضعف و مسیرهای بهبود تعامل میان پژوهش آکادمیک و نیازهای صنعتی ارائه دهد.

روش‌شناسی: پژوهش حاضر از نوع پیمایشی و از نظر هدف کاربردی است. جامعه پژوهش ۲۸۵ عضو هیات علمی دانشکده‌های مهندسی از ۴ دانشگاه شهید چمران اهواز، خلیج فارس بوشهر، لرستان و هرمزگان بودند که بدون نمونه‌گیری و به شیوه سرشماری وارد مطالعه شدند. اما در مجموع ۲۰۶ نفر از اعضای هیات علمی گروه‌های مهندسی تمایل به همکاری داشتند. به عبارت دیگر به ترتیب از ۱۰۸، ۸۴، ۳۸ و ۵۵ عضو هیات علمی مهندسی دانشگاه‌های شهید چمران اهواز، خلیج فارس بوشهر، لرستان و هرمزگان تنها ۷۹، ۷۲، ۲۱ و ۳۴ نفر پاسخ دادند. گردآوری داده‌ها با استفاده از «پرسشنامه خودارزیابی فعالیت‌های ترجمان دانش پژوهشگران دانشگاهی» صورت گرفت که از ۳۰ گویه در قالب چهار حیطه «سوال پژوهش»، «تولید دانش»، «انتقال دانش» و «ترویج استفاده از شواهد» تشکیل شده است. در پژوهش حاضر پایایی پرسشنامه نیز با ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۶ مورد تایید قرار گرفت. در ادامه تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS ویرایش ۲۴ انجام شد. بدین صورت که علاوه بر شاخص‌های آمار توصیفی، آزمون‌های آماری ANOVA و تحلیل رگرسیون خطی استفاده شد، علاوه بر این

نمودارهای پراکنش نیز ترسیم گردید. همچنین سطح معنی‌داری برای کلیه مقایسه‌ها و آزمون‌های آماری ($P < 0.05$) مورد ارزیابی قرار گرفت.

یافته‌های اصلی: میانگین نمره کل فرآیند ترجمان دانش در دانشگاه‌های خلیج فارس بوشهر ($99/97 \pm 19/93$) و لرستان ($99/80 \pm 15/30$) بالاتر از دانشگاه‌های هرمزگان ($93/94 \pm 21/49$) و شهید چمران اهواز ($93/55 \pm 21/76$) بودند. در بین مؤلفه‌های مورد بررسی، بالاترین میانگین به مؤلفه «انتقال دانش» اختصاص داشت و کمترین میانگین نیز مربوط به «ترویج استفاده از شواهد» بود. همچنین با بررسی رابطه جنسیت با نمره عملکرد پژوهشگران مشخص شد که میانگین نمره عملکرد پژوهشگران در فرآیند ترجمان دانش بر حسب جنسیت در دانشگاه‌های مورد بررسی تفاوت معناداری ندارد اما در اغلب موارد، پژوهشگران زن میانگین نمره عملکرد بالاتری را نسبت به مردان کسب کردند. از سوی دیگر میانگین نمره عملکرد پژوهشگران با افزایش مرتبه علمی در هر چهار دانشگاه مورد بررسی روند افزایشی داشت. به گونه‌ای که در همه دانشگاه‌ها اساتید (مرتبه استاد تمام) بالاترین میانگین نمره عملکرد را کسب کردند و مریبان کمترین میانگین را داشتند. بعلاوه تمامی مؤلفه‌های فرآیند ترجمان دانش به طور معناداری در تبیین و پیش‌بینی عملکرد پژوهشگران نقش داشتند ($p < 0.001$) و ضرایب استاندارد شده (Beta) نشان داد که مؤلفه انتقال دانش با ضریب $0/95$ بیشترین تأثیر را بر عملکرد ترجمان دانش داشت و پس از آن به ترتیب تولید دانش ($0/90$)، ترویج استفاده از شواهد ($0/86$) و سؤال پژوهش ($0/85$) اثرگذار بودند.

بحث و نتیجه‌گیری: نتایج این پژوهش نشان می‌دهد در صورتی که یافته‌های علمی تحقیقات به هر دلیلی بکارگرفته نشوند و از این منظر از جامعه جدا بمانند، پژوهش نیمه‌تمام خواهد ماند. از طرفی، رسالت پژوهشگر با انتشار مقاله در مجلات به اتمام نمی‌رسد و بایستی به فرآیند ترجمان دانش توجه ویژه‌ای نمود. چرا که اگر به دنبال پاسخ به نیازهای جامعه در سایه دانشگاه‌ها هستیم، می‌بایست دانش ضمنی و نظری را به دانش کاربردی تبدیل کنیم. لذا ایجاد ارتباط نظام‌مند میان دانشگاه‌ها و ذی‌نفعان می‌تواند اثربخشی ترجمان دانش را افزایش داده و به بهبود تصمیم‌گیری‌های مبتنی بر شواهد در سطح ملی کمک کند. به عبارت دیگر چنین رویکردی به مدیران و سیاستگذاران کمک خواهد کرد که قادر به تصمیم‌گیری موثرتر در راستای پژوهش‌های کاربردی و عملیاتی باشند. پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی از رویکردهای ترکیبی (کمی-کیفی)، نمونه‌های گسترده‌تر و داده‌های طولی برای بررسی پویایی ترجمان دانش در محیط‌های دانشگاهی و صنعتی استفاده شود. همچنین توصیه می‌شود که پژوهشی مشابه جهت پیش‌بینی و یا سنجش وضعیت ترجمان دانش در سازمان‌های اجرایی و صنایع با استفاده از ابزار سازمانی ترجمان دانش انجام گیرد.

کلیدواژه‌ها: ترجمان دانش، سؤال پژوهش، تولید دانش، انتقال دانش، ترویج استفاده از شواهد، پژوهش کاربردی، صنعت.

Knowledge Translation in Academic Research: A Case Study of Iranian Universities

Sara Dakhesh

Postdoctoral researcher, Department of Medical Library and Information Sciences, School of Allied Medical Sciences, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran.; E-mail: saradakhesh@gmail.com

Shahnaz Khademizadeh*

(Corresponding author) PhD in Knowledge and Information Science; Associate Professor; Department of Knowledge and Information Science; Shahid Chamran University of Ahvaz; Ahvaz, Iran; E-mail: s.khademi@scu.ac.ir

Mojgan ZareiVenovel

PhD in Medical library and information science; Assistant Professor, Social Determinants of Health Research Center, Lorestan University of Medical Sciences, Khorramabad, Iran; E-mail: venovel14@gmail.com

Rozhan Khezri

Ph.D Candidate in Epidemiology, Student Research Committee, Iran University of Medical Sciences, Tehran, Iran; E-mail: khezri.rojan@yahoo.com

Introduction: With the world moving toward a knowledge-based economy, organizations and industries lacking proper knowledge management will gradually lose their competitive advantage. Therefore, in the pursuit of technological and economic development, it is essential to examine knowledge transfer and translation within universities and industries. Accordingly, the present study aims to assess and analyse the state of knowledge translation among faculty members of engineering departments in selected Iranian universities, in order to provide a clear picture of strengths, weaknesses, and potential pathways to enhance the interaction between academic research and industrial needs.

Methodology: The present study is a survey-based research with an applied objective. The research population comprised 285 faculty members from the engineering schools of four universities: Shahid Chamran University of Ahvaz, Persian Gulf University of Bushehr, Lorestan University, and Hormozgan University, who were all invited to participate through a census approach without sampling. In total, 206 faculty members from the engineering departments agreed to participate. Specifically, out of 108, 84, 38, and 55 faculty members from Shahid Chamran University of Ahvaz, Persian Gulf University of Bushehr, Lorestan University, and Hormozgan University, only 79, 72, 21, and 34 responded, respectively. Data were collected using the “Self-Assessment Questionnaire on Knowledge Translation Activities of University Researchers,” consisting of 30 items across four domains: “Research Question,” “Knowledge

Creation,” “Knowledge Transfer,” and “Promotion of Using Evidence.” The reliability of the questionnaire was confirmed with a Cronbach’s alpha of 0.96. Data analysis was performed using SPSS version 24. Descriptive statistics, one-way ANOVA, and linear regression analyses were conducted, and scatter plots were generated. The significance level for all statistical comparisons and tests was set at $p < 0.05$.

Main findings: The mean score of the overall knowledge translation process was higher at Persian Gulf University of Bushehr (99.97 ± 19.93) and Lorestan University (99.80 ± 15.30) compared to Hormozgan University (93.94 ± 21.49) and Shahid Chamran University of Ahvaz (93.55 ± 21.76). Among the examined components, the highest mean score was observed for the “Knowledge Transfer” component, while the lowest was associated with “Promotion of Using Evidence.” Analysis of the relationship between gender and researchers’ performance scores indicated no statistically significant differences across the universities. However, in most cases, female researchers achieved higher mean performance scores than their male counterparts. Furthermore, researchers’ performance scores increased with academic rank in all four universities, with full professors achieving the highest mean scores and instructors the lowest. Additionally, it was found that all components of the knowledge translation process significantly contributed to explaining and predicting researchers’ performance ($p < 0.001$), and the standardized coefficients (Beta) indicate that the knowledge transfer component had the greatest effect on knowledge translation performance with a coefficient of 0.95, followed by knowledge creation (0.90), promotion of using evidence (0.86), and research question (0.85).

Discussion and conclusions: The findings of this study indicate that if scientific research findings are not applied for any reason and remain disconnected from society, the research remains incomplete. Moreover, the researcher’s responsibility does not end with publishing articles in journals; special attention must be paid to the process of knowledge translation. To effectively address societal needs through universities, tacit and theoretical knowledge must be transformed into practical, applicable knowledge. Establishing systematic connections between universities and stakeholders can enhance the effectiveness of knowledge translation and contribute to evidence-based decision-making at the national level. In other words, this approach can assist managers and policymakers in making more effective decisions aligned with applied and operational research. It is recommended that future studies employ mixed-methods approaches (quantitative–qualitative), larger samples, and longitudinal data to investigate the dynamics of knowledge translation in both academic and industrial settings. Furthermore, conducting similar research to predict or assess

the state of knowledge translation in executive organizations and industries using knowledge translation organizational tools is also suggested.

Keywords: knowledge Translation, Research Question, Knowledge Creation, Knowledge Transfer, Promotion of Using Evidence, Practical Research, Industry.